

arbejdsmarkedet. Endelig foreslås aldersgrænsen for tildeling af alderspension nedsat til 60 år.

I de senere år har udviklingen i antallet af invalide- og andre førtidspensioner rejst spørgsmålet, dels hvilke faktorer der er bestemmende for, at folk bliver førtidspensionerede, og dels hvorvidt den eksisterende lovgivning på området er dækkende for de egentlige behov.

Der er iværksat forskellige forskningsprojekter til belysning af disse problemstillinger (bl. a. af SID, institut for social medicin v/Århus universitet samt Sydjysk universitetscenter) og overensstemmende resultater viser, at det er bestemte grupper i samfundet (ufaglærte arbejdere), der bærer den største risiko for at blive førtidspensionerede, samt at førtidspensioneringen er endestationen i en længerevarende proces, der kan karakteriseres som en udstødning fra arbejdsmarkedet.

Kriteriet i dag for at få tilkendt en af de 3 førtidspensionstyper (invalidepension, førtids-, folkepension og enkepension) er, at man på grund af lægelig invaliditet har nedsat erhvervsevne, dvs. man arbejder med et overvejende lægeligt erhvervsevnebegreb. Imidlertid ved vi fra understødningsforskningen, at det er en kompleksitet af forskellige forhold, der bevirker nedsat erhvervsevne, hvoriblandt den lægelige invaliditet i mange tilfælde kun spiller en mindre rolle og i visse tilfælde slet ingen. Opmærksomheden må derfor forrykkes fra de såkaldte individfaktorer til forhold omkring udviklingen i de økonomiske og hermed samfundsmæssige forhold og disses indflydelse på arbejdsmarkedet. Den økonomiske cyklus, herunder konjunktur- og konkurrenceforhold og disses indflydelse på brancheudviklingen, samt uddannelsesstruktur og regional udvikling må betragtes som helt væsentlige elementer til bestemmelse af årsagerne til individets erhvervsudygtighed. Det er derfor alvorlig påkrævet at overføre disse realiteter til lovgivningen, således at erhvervsevnebegrebet udvides i overensstemmelse med virkeligheden.

Derfor foreslås det, at adgang til erhvervsudygtighedsydelse betinges af individets *reelle* muligheder for at opnå, fastholde eller genopnå en beskæftigelse på det åbne arbejdsmarked. — Dette må anses for tilstrækkeligt forsøgt, når de eksisterende økonomiske hjælpemuligheder af 2-3 års varighed er opbrugt, uden at der ved hjælp af arbejdsformidling, revalidering etc. er opnået realistiske erhvervs muligheder.

Det understreges, at adgangen til at opnå erhvervsudygtighedsydelsen må baseres på en *rettighedsbetragtning* fremfor en skønsbetragtning, idet mange erfaringer viser, dels hvor urimeligt og snæ-

vert og dels hvor forskelligt skønsprincippet forvaltes af de sociale myndigheder. Samtidig ønskes en ophævelse af de hidtidige gradueringer af erhvervssevnen, der blev indført i lov om invalidepension i 1965, og som siden har dannet grundlag for den 3-delte invalidepension. Bestemmelsen blev indført ud fra en formodning om, at nogle personer var mindre erhvervsudygtige end andre og derfor i stand til at supplere pensionen med erhvervsarbejde. Imidlertid har denne antagelse i praksis vist sig at bygge på en illusion om, at det skulle være muligt at opnå et rimeligt antal halve og kvarte stillinger på arbejdsmarkedet til disse kategorier af erhvervshæmmede. Bl. a. socialforskningsinstitutets undersøgelse blandt samtlige invalidepensionister i Horsens har vist, hvor ringe muligheder for arbejde der tilbydes de ofte stærkt motiverede pensionister, og der er intet grundlag for at antage, at arbejdsmarkedet fremover vil ændre sig positivt på dette område, tværtimod.

Som konsekvens af de her skitserede forhold samt af PP II's beregninger af, at 65 pct. af en årgang 67-årige allerede er førtidspensionerede, foreslås det videre, at retten til at opnå alderspension, for både mænd og kvinder, allerede indtræder ved det fyldte 60. år. Herved undgås på samme tid en række menneskeligt traumatiske procedurer og udgiftkrævende administrative foranstaltninger.

Bemærkninger til forslaget enkelte bestemmelser.

Til nr. 3.

Punkterne a-c angiver et *maximum* for, hvor lang tid der kan gå, før rettighed til erhvervsudygtighedsydelsen opnås.

Der vil eksistere tilfælde, hvor en person, når det nedre alderskriterium (se nedenfor) er opfyldt, straks er berettiget til ydelsen. Her tænkes på specielle grupper som f. eks. åndssvage og andre under særforborg. Endvidere skal der åbnes mulighed for, at gruppen hjemmearbejdende kvinder, der heller ikke er berettiget til ydelser efter pkt. a-c, kan oppebære ydelsen. Der må i den forbindelse foretages en helhedsvurdering af den pågældendes mulighed for at opnå varig beskæftigelse på arbejdsmarkedet.

Personkredsen begrænses aldersmæssigt af henholdsvis skolepligtens ophør (16-17 år) og adgang til alderspension (60 år).

Erhvervsudygtighedsydelsen inddrages, hvis der indtræder erhvervsudygtighed (placering på det åbne arbejdsmarked til den overenskomstsmæssige tarif inden for pågældende faglige område).

Det offentlige er forpligtet til løbende at sørge for, at der i muligt omfang tilbydes mere end blot